

Byla C-393/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. birželio 28 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. birželio 23 d.

Kasatorės:

Athenian Brewery SA

Heineken NV

Kita kasacinio proceso šalis:

Macedonian Thrace Brewery SA

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla susijusi su *Macedonian Thrace Brewery SA* (toliau – MTB) ginču su *Athenian Brewery SA* (toliau – AB) ir *Heineken NV* (toliau – *Heineken*) dėl konkurencijos teisės pažeidimo, kurį AB padarė Graikijos alaus rinkoje. MTB Nyderlandų teismuose siekia, kad AB ir Nyderlanduose reziduojanti jos patronuojančioji bendrovė *Heineken* būtų laikomos solidariai atsakingomis už šį pažeidimą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį susijęs su Nyderlandų teismų jurisdikcija nagrinėti bendrovei AB pareikštą ieškinį pagal 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – reglamentas „Briuselis Ia“) 8 straipsnio 1 punktą. Kyla klausimas, ar patronuojančiosios bendrovės lemiamo poveikio

patronuojamajai bendrovei prezumpcija taikoma ir vertinant, ar tenkinama sąlyga, pagal kurią reikalavimai abiem bendrovėms turi būti taip glaudžiai susiję, kad būtų tikslinga juos nagrinėti ir spręsti kartu.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, patronuojančiosios bendrovės įsisteigimo vietos teismas, tikrindamas savo jurisdikciją pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą dėl kitoje valstybėje narėje įsteigtos patronuojamosios bendrovės ir taikydamas šioje nuostatoje įtvirtintą glaudaus ryšio reikalavimą, turi remtis materialinėje konkurencijos teisėje pripažįstama lemiamo patronuojančiosios bendrovės poveikio patronuojamosios bendrovės ekonominei veiklai, dėl kurios kilo ginčas, prezumpcija?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kaip tuomet šiomis aplinkybėmis turi būti patikslintas kriterijus, kuris buvo suformuluotas Sprendimuose *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37) ir *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449)? Ar tokiu atveju, kai ginčijama, kad patronuojančioji bendrovė daro lemiamą poveikį patronuojamosios bendrovės ekonominei veiklai, jurisdikcijai pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą šios patronuojamosios bendrovės atžvilgiu nustatyti pakanka aplinkybės, kad toks lemiamas poveikis nėra *a priori* laikomas negalimu?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 101 ir 102 straipsniai

Reglamento „Briuselis Ia“ 4 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnio 1 punktas

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 MTB yra Graikijoje įsisteigusi alaus darykla, veikianti Graikijos alaus rinkoje. AB yra Graikijoje įsteigta alaus darykla, priklausanti *Heineken* bendrovių grupei. *Heineken* yra Nyderlanduose įsisteigusi bendrovė, kuri nustato *Heineken* grupės strategiją ir tikslus. Ji pati nevykdė ir nevykdo jokios veiklos Graikijoje. Šiai bylai reikšmingu laikotarpiu *Heineken* netiesiogiai valdė apie 98,8 % AB kapitalo akcijų.
- 2 2014 m. rugsėjo 19 d. sprendimu Graikijos konkurencijos institucija konstatavo, kad AB laikotarpiu nuo 1998 m. rugsėjo mėn. iki 2014 m. rugsėjo 14 d. piktnaudžiavo savo dominuojančia padėtimi Graikijos alaus rinkoje, ir kad tai turi būti laikoma vienu tęstiniu SESV 102 straipsnio ir Graikijos Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio pažeidimu.
- 3 MTB kreipėsi į *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai, toliau – *Rechtbank*), prašydama pripažinti, kad *Heineken* ir AB yra

solidariai atsakingos už minėtą konkurencijos teisės pažeidimą Graikijos alaus rinkoje ir privalo solidariai atlyginti MTB visą dėl šio pažeidimo patirtą žalą. *Heineken* ir AB papildomai paprašė *Rechtbank* atsisakyti jurisdikcijos nagrinėti ieškinį prieš AB. *Rechtbank* patenkino šį prašymą ir atsisakė jurisdikcijos nagrinėti ieškinį prieš AB.

- 4 *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas, Nyderlandai, toliau – *Gerechthof*) apeliacinėje instancijoje panaikino *Rechtbank* sprendimą ir atmetė papildomą prašymą. Tuomet *Heineken* ir AB pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas, toliau – *Hoge Raad*), kasacinį skundą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 5 Pirmojoje instancijoje *Rechtbank* nusprendė, kad jis pagal reglamento „Briuselis Ia“ 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą pagrindinę taisyklę turi jurisdikciją nagrinėti bendrovei *Heineken* pareikštą ieškinį, nes *Heineken* yra įsisteigusi Amsterdame, Nyderlanduose. Vis dėlto, *Rechtbank* nuomone, jis neturi jurisdikcijos pagal šio reglamento 8 straipsnio 1 punktą AB atžvilgiu, nes netenkinama šioje nuostatoje nustatyta sąlyga, kad reikalavimai *Heineken* būtų glaudžiai susiję su reikalavimais AB.
- 6 Grįsdamas *Rechtbank* sprendimo panaikinimą, *Gerechthof* visų pirma nurodė, kad Nyderlandų teismas, nagrinėdamas reikalavimų *Heineken* pagrindą, neišvengtų būtinybės įvertinti AB veiksmus ir Graikijos konkurencijos institucijos sprendimą. Jeigu tos pačios faktinės aplinkybės būtų nagrinėjamos Graikijos teismuose, neatmestina tikimybė, kad jų vertinimo išvada būtų kitokia nei Nyderlandų teismo. Taigi, atsižvelgiant į riziką, kad bus priimti nesuderinami sprendimai, reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punkte nustatyta sąlyga nagrinėti ir spręsti reikalavimus kartu iš esmės yra įvykdyta.
- 7 Ar *Heineken* pareikštas ieškiny s gali būti patenkintas, turi būti sprendžiama nagrinėjant bylą iš esmės. Kreipimasis į Nyderlandų teismą galėtų būti laikomas piktnaudžiavimu reglamento „Briuselis Ia“ nuostatomis dėl jurisdikcijos tik tuo atveju, jei iš anksto būtų galima pagrįstai atmesti tikimybę, kad ieškiny s bus patenkintas. Šiuo atveju taip nėra. Šiame etape negalima pakankamai užtikrintai paneigti, kad AB ir *Heineken* konkurencijos teisės požiūriu turėtų būti laikomos viena įmone.
- 8 Svarbi aplinkybė nagrinėjant Sąjungos teisės požiūriu reikšmingą klausimą, ar AB galėjo pagrįstai numatyti, kad jai bus iškelta byla Nyderlandų teisme, yra ta, kad AB prekiauja *Heineken* prekės ženklo alumi Graikijoje ir priklauso *Heineken* grupei. Reikalavimai jai grindžiami argumentu, kad prekiaudama šioje rinkoje, be kita ko, šiuo alumi, ji piktnaudžiauja savo dominuojančia padėtimi. Tai, kad reikalavimai šiuo pagrindu bus pareikšti ir *Heineken* šios bendrovės buveinės vietos teisme, buvo galima pagrįstai numatyti, nes šis ieškinio pagrindas tiesiogiai

susijęs su bendrovės priklausymu šiai grupei ir alaus prekės ženklui, kurio savininkė yra Heineken grupė.

- 9 *Heineken* ir AB pateikė kasacinį skundą dėl *Gerechtshof* sprendimo. Jos, be kita ko, mano, kad *Gerechtshof* nepakankamai išnagrinėjo klausimą, ar *Heineken* darė lemiamą poveikį AB veiksmams, ir ar jos atitinkamai gali būti laikomos viena įmone.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 10 Ši byla susijusi su Sąjungos konkurencijos teisės įgyvendinimu privačios šalies iniciatyva (SESV 101 ir 102 straipsniai). Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją teisiniu požiūriu atskiri subjektai gali būti pripažinti atsakingais už vieną konkurencijos teisės pažeidimą, jei jie sudaro vieną įmonę, o ši sąvoka nagrinėjamos aplinkybėmis reiškia ekonominį vienetą¹. Įmonė yra viena, kai patronuojančioji bendrovė kontroliuoja savo patronuojamosios bendrovės veiksmus, o tai gali būti įrodoma patronuojančiosios bendrovės galimybe daryti lemiamą poveikį patronuojamosios bendrovės veiksmams ir faktiniu pasinaudojimu ta galimybe, arba tuo, kad ši patronuojamoji bendrovė sprendimų dėl savo elgesio rinkoje nepriima savarankiškai, o iš esmės vykdo patronuojančiosios bendrovės nurodymus, visų pirma atsizvelgiant į šiuos du ūkio subjektus siejančius ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius. Lemiamas poveikis preziumuojamas, jei patronuojančiajai bendrovei tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso visas arba beveik visas patronuojamosios bendrovės kapitalas. Vis dėlto ši prezumpcija gali būti paneigta, jei patronuojančioji bendrovė įrodo, kad, nors jai priklausė (beveik) visas patronuojamosios bendrovės kapitalas, tuo metu, kai buvo atliekami veiksmai, ji nedavė jai nurodymų ir tiesiogiai ar netiesiogiai, be kita ko, per paskirtus administratorius, nedalyvavo priimant patronuojamosios bendrovės sprendimus, susijusius su atitinkama ekonomine veikla².
- 11 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 21–25 ir 33 punktai) Teisingumo Teismas yra jau nusprendęs dėl jurisdikcijos pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą (šios teisės normos pirmtakę) konkurencijos teisės srityje. Tame sprendime Teisingumo Teismas nurodė, kad susiklostė ta pati faktinė ir teisinė situacija, nes atitinkamos įmonės skirtingose vietose ir skirtingu laiku dalyvavo darant vieną tęstinį Komisijos sprendimu konstatuotą pažeidimą. Taigi, Teisingumo Teismo nuomone, jos galėjo numatyti, kad joms gali būti iškelta byla valstybės narės, kurioje bent viena iš jų yra įsteigta, teismuose, nes dalyvavo darant vieną pažeidimą, taigi buvo aišku, kad yra atsakingos už atitinkamai atsiradusią žalą.

¹ Žr., be kita ko, 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Skanska Industrial Solutions ir kt.*, C-724/17, EU:C:2019:204, 28–47 punktus ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 32–44 punktus.

² Žr., be kita ko, 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Servizio Elettrico Nazionale ir kt.*, C-377/20, EU:C:2022:379, 105–112 punktus.

- 12 2015 m. sausio 28 d. Sprendime *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 64 punktas) ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendime *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 45–46 punktai) Teisingumo Teismas konstatavo, kad teismas turi įvertinti visą turimą informaciją, įskaitant atsakovo prieštaravimus. Vis dėlto jurisdikcijos nustatymo etape nebūtina išsamiai įvertinti įrodymų, susijusių su ginčijamais faktais, kurie svarbūs tiek nagrinėjant klausimą dėl jurisdikcijos, tiek dėl nurodytos teisės buvimo.
- 13 Šios bylos faktinės aplinkybės skiriasi nuo bylos *CDC Hydrogen Peroxide* faktinių aplinkybių, nes nurodytą konkurencijos teisės pažeidimą konstatavo ne Europos Komisija, o Graikijos konkurencijos institucija, ir konstatavo jį tik kaip patronuojamosios bendrovės AB padarytą pažeidimą. Neginčijama, kad pati *Heineken* nesiėmė jokių tiesioginių faktinių veiksmų Graikijos alaus rinkoje. Reikalavimai *Heineken* grindžiami MTB argumentu, kad tuo metu, kai AB pažeidė 102 straipsnį, *Heineken* ir AB sudarė vieną įmonę, nes *Heineken* darė lemiamą poveikį atitinkamai ekonominei AB veiklai, todėl šiuo pagrindu ji yra solidariai atsakinga už nurodytą pažeidimą. Taigi glaudus ryšys, kaip tai suprantama pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą, gali būti grindžiamas tik nurodytu lemiamu poveikiu. Jeigu, kaip nagrinėjamu atveju, atsakovė iš esmės ginčija atitinkamus ieškovės teiginius, kyla klausimas, ar teismas ir tikrindamas savo jurisdikciją pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą, atsižvelgdamas į sprendimus *Kolassa* ir *Universal Music International Holding*, privalo remtis 10 punkte nurodyta prezumpcija, t. y. kad patronuojančioji bendrovė daro lemiamą poveikį, jeigu jai priklauso (beveik) visas patronuojamosios bendrovės kapitalas. Jei į šį klausimą atsakoma teigiamai, patronuojančiosios bendrovės įsisteigimo vietos teismas turi pripažinti savo jurisdikciją nagrinėti ieškinį, pareiktą patronuojamajai užsienio bendrovei, nebent ši bendrovė iškart (be papildomų įrodymų) galėtų paneigti tokią prezumpciją. Jei teismas, tikrindamas savo jurisdikciją, vis dėlto negali taikyti šios prezumpcijos, jis, remdamasis šalių teiginiais ir prieštaravimais šiuo klausimu (be papildomų įrodymų), turi įvertinti, ar pakanka įrodymų, leidžiančių daryti prielaidą, kad patronuojančioji bendrovė darė lemiamą poveikį atitinkamai ekonominei patronuojamosios bendrovės veiklai.
- 14 Atsakymas į šį klausimą kelia pagrįstų abejonių. Viena vertus, Teisingumo Teismo pripažinta lemiamo poveikio prezumpcija padeda užtikrinti visapusišką Sąjungos konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimą, todėl sudėtinga pateikti priešingų įrodymų, kurių reikia lemiamo poveikio prezumpcijai paneigti³. Kita vertus, reglamentu „Briuselis Ia“ siekiama savų tikslų, ir jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į šiuos tikslus. Šiuo klausimu svarbu tai, kad šio reglamento 8 straipsnio 1 punktas turi būti aiškinamas siaurai, t. y. taip, kad šis aiškinimas apimtų tik reglamente aiškiai nurodytus atvejus, nes nukrypstama nuo pagrindinės taisyklės, pagal kurią jurisdikciją turi atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos

³ Žr. 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Italmobiliare ir kt. / Komisija*, C-694/19 P, nepaskelbtas, EU:C:2021:286, 58 punktą ir generalinio advokato A. Rantos išvados byloje *Servizio Elettrico Nazionale ir kt.*, C-377/20, EU:C:2021:998, 159 ir 160 punktus.

teismas. Teigiamas atsakymas į nagrinėjamą klausimą daugeliu atvejų reikštų, kad ieškinys dėl galimo konkurencijos teisės pažeidimo tarptautinės grupės santykiais saistomiems juridiniams asmenims galėtų būti pareiškiamas juridinio asmens, kuriam tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso visas arba beveik visas kapitalas, įsisteigimo vietas teisme – neatsižvelgiant į tai, kurioje valstybėje narėje šie asmenys yra įsisteigę, ir kurioje šalyje buvo vykdoma atitinkama ekonominė veikla. Taigi specialiosios jurisdikcijos pagal reglamento „Briuselis Ia“ 8 straipsnio 1 punktą taikymo sritis konkurencijos teisėje galėtų tapti labai plati.

- 15 Atsižvelgdamas į abejones dėl reglamento „Briuselis Ia“ ir su juo susijusios jurisprudencijos aiškinimo, *Hoge Raad* teikia nurodytus prejudicinius klausimus.